

NARODOWY SPIS LUDNOŚCI I MIESZKAŃ

Osoby niepełnosprawne w spisach powszechnych

Anna Wysocka

*Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy
Główny Urząd Statystyczny*

Warszawa, czerwiec 2014

Spisy jako źródła danych o osobach niepełnosprawnych

Spisy powszechne – największe badania, w których zbierane są informacje o osobach niepełnosprawnych:

- po raz pierwszy inwalidztwo/niepełnosprawność badano w spisie w 1921 roku,
- następnie – po II wojnie światowej – w spisach w latach: 1978, 1988 i 2002,
- w ostatnim spisie w 2011 roku,

Cel zbierania danych o osobach niepełnosprawnych

- ustalenie zbiorowości osób niepełnosprawnych w kraju,
- charakterystyka populacji osób niepełnosprawnych (wg cech demograficznych, społecznych, ekonomicznych, warunków, życia ich gospodarstw domowych i rodzin),
- analiza w czasie zmian zachodzących w tej bardzo ważnej ze społecznego i ekonomicznego punktu widzenia zbiorowości osób.

Metody i techniki spisu 2011

Realizacja spisu 2011 **metodą mieszaną**:

- wykorzystanie informacji ze źródeł administracyjnych
(*28 systemów i rejestrów*)
- badanie reprezentacyjne na 20% próbie wylosowanych mieszkań

Źródła danych dla NSP 2011

Spis pełny

- **rejestry i systemy informacyjne**, zawierające dane dostępne w formie elektronicznej
- **formularz krótki**

Badanie reprezentacyjne

- **formularz długi** z rozszerzonym zakresem tematycznym realizowany dla 20% wylosowanych mieszkań.

Uwaga: w NSP 2011 zastosowano wyłącznie formularze elektroniczne.

Metody realizacji NSP 2011

- **Badanie pełne** (formularz krótki) realizowany techniką samospisu poprzez Internet (metoda CAI) oraz uzupełnianie brakujących informacji drogą wywiadu telefonicznego (CATI),
- **Badanie reprezentacyjne** (formularz długi) realizowany metodą CAPI na urządzeniu mobilnym w drodze bezpośredniego wywiadu poprzez rachmistrza spisowego, a także poprzez Internet,
- **Formularz do spisu osób bezdomnych (CAPI),**
- **Formularz do spisu osób w OZZ.**

Rejestry i systemy administracyjne zawierające informacje o osobach niepełnosprawnych rozpoznawane w NSP 2011

- Systemy informacyjny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) (zbiór centralny),
- System informacyjny EKSMOoN (zbiory rozproszone),
- Systemy pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych (zbiory rozproszone).

Tematy badawcze w spisie ludności 2011

1. Stan ludności; charakterystyka geograficzna i demograficzna ludności,
2. Charakterystyka społeczno-ekonomiczna ludności (edukacja, źródła utrzymania, biorcy świadczeń społecznych),
3. Osoby niepełnosprawne,
4. Aktywność ekonomiczna ludności,
5. Dojazdy do pracy,
6. Stan i struktura gospodarstw domowych,

Tematy badawcze w spisie ludności 2011

7. Rodziny i ich charakterystyka,
8. Gospodarstwa domowe powiązane z rolnictwem,
9. Imigracja do Polski. Zasoby imigracyjne,
10. Emigracja Polaków za granicę (w tym zarobkowa),
11. Migracje wewnętrzne ludności,
12. Narodowość i język,
13. Przynależność do kościołów i związków wyznaniowych,
14. Zasoby mieszkaniowe.

Badanie reprezentacyjne

- badanie reprezentacyjne w ramach NSP 2011 zostało przeprowadzone na próbie losowej ok. 20% mieszkań w skali kraju (tj. 2 744 tys. mieszkań),
- przygotowany operat losowania mieszkań z uwzględnieniem głębokiego warstwowania, bardzo duża próba losowa, odpowiedni schemat doboru próby do badania oraz jej alokacja gwarantowały pozyskanie dobrych jakościowo wyników we wszystkich obszarach tematycznych uwzględnianych w NSP 2011.

Osoby niepełnosprawne w NSP 2011

Informacje o osobach niepełnosprawnych – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. – zbierane były w badaniu reprezentacyjnym, a **ich pozyskiwanie odbywało się na zasadzie dobrowolności.**

Charakterystyka niepełnosprawności oparta była na deklaracji i subiektywnej ocenie respondenta oraz dotyczyła sytuacji w określonym momencie.

Definicje

Zgodnie z definicją przyjętą w spisach powszechnych za **osobę niepełnosprawną** uważa się osobę, która:

- posiadała odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- nie posiadała stosownego orzeczenia, lecz odczuwała ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (praca, nauka, zabawa, samoobsługa).

Kategorie osób niepełnosprawnych

Zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na dwie podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne **prawnie** – posiadające odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- osoby niepełnosprawne **wyłącznie biologicznie** – nieposiadające orzeczenia, ale odczuwające całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla ich wieku.

Kategorie osób niepełnosprawnych

Uwzględniając subiektywną ocenę osób niepełnosprawnych **prawnie** wyodrębniono spośród nich:

- osoby niepełnosprawne **prawnie i biologicznie** – posiadające aktualne orzeczenie i jednocześnie deklarujące całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych,
- osoby niepełnosprawne **wyłącznie prawnie** – posiadające aktualne orzeczenie, natomiast niedeklarujące jakichkolwiek ograniczeń w wykonywaniu czynności podstawowych dla ich wieku.

Niepełnosprawność w NSP 2011 – pytania

Pytanie 1. *Czy z powodu problemów zdrowotnych (kalectwa lub choroby przewlekłej) ma Pan(i) ograniczoną zdolność wykonywania zwykłych czynności (nauka w szkole, praca zawodowa, prowadzenie gospodarstwa domowego, samoobsługa) trwającą 6 miesięcy lub dłużej?*

- tak, całkowicie ograniczoną
- tak, poważnie ograniczoną
- tak, umiarkowanie ograniczoną
- nie, nie mam żadnych ograniczeń
- nie chcę odpowiadać na to pytanie

Niepełnosprawność w NSP 2011 – pytania

Pytanie 2. *Jak długo ma Pan(i) ograniczoną zdolność wykonywania zwykłych czynności?*

- od 6 miesięcy do 1 roku
- od 1 roku do 5 lat
- od 5 lat do 10 lat
- 10 lat lub dłużej
- nie chcę odpowiadać na to pytanie

Niepełnosprawność w NSP 2011 – pytania

Pytanie 3. *Czy zdolność do wykonywania zwykłych czynności ograniczona jest ze względu na:*

- uszkodzenia i choroby narządu ruchu
- uszkodzenia i choroby narządu wzroku
- uszkodzenia narządu słuchu
- schorzenia układu krążenia
- schorzenia neurologicznego
- inne schorzenia osobno nie wymienione
- nie chcę odpowiadać na to pytanie

Niepełnosprawność w NSP 2011 – pytania

Pytanie 4. *Czy posiada Pan/Pani aktualne orzeczenie ustalające niepełnosprawność, niezdolność do pracy lub inwalidztwo?*

- tak
- nie
- nie chcę odpowiadać na to pytanie

Niepełnosprawność w NSP 2011 – pytania

Pytanie 5. *Jak zakwalifikowano tę niezdolność do pracy /niepełnosprawność/inwalidztwo?*

- znaczny stopień niepełnosprawności lub całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji, lub I grupa inwalidztwa, lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym z uprawnieniami do zasiłku pielęgnacyjnego,
- umiarkowany stopień niepełnosprawności lub całkowita niezdolność do pracy, lub II grupa inwalidztwa;
- lekki stopień niepełnosprawności lub częściowa niezdolność do pracy, lub celowość przekwalifikowania zawodowego, lub III grupa inwalidztwa, lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym bez uprawnień do zasiłku pielęgnacyjnego;
- niepełnosprawność dla osób do 16 roku życia
- nie chcę odpowiadać na to pytanie

Formy upowszechniania danych

W upowszechnianiu wyników spisu ludności i mieszkań 2011 są wykorzystywane następujące sposoby:

- publikacje tabelaryczno-analityczne oraz analityczne,
- dane na nośnikach elektronicznych,
- dane udostępniane przez Internet,
- Bank Danych Lokalnych (BDL),
- bezpośredni dostęp do wynikowych informacji statystycznych – w Analitycznej Bazie Mikrodanych (ABM) poprzez Aplikację Użytkowników Zewnętrznych (AUZ),
- Portal Geostatystyczny.

Dziękuję za uwagę.

